

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Printed and published tri-weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba. M. Popovich, Secretary.

Subscription per year \$4.00

Telephone: J. 1465.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ"

газета для робочого класу — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видав. Робітничо-Фермерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Укр. Роб. Домі, на ро. м. вулиці Прічард і Макгрегор, у Вінніпегу, Ман. М. Попович, секретар.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

ЗАКОННИ І НЕЗАКОННИ СТРАЙКИ.

Ми часто читаємо в буржуазній пресі про "незаконні" страйки. З того виходило-б, що десь існують і "законні" страйки, отже такі робітничі страйки, за якими стоїть буржуазний закон і влада.

А на ділі ми такого не бачили ще в капіталістичних країнах. Значить законний страйк взагалі не існує, а існують просто — страйк і "незаконний" страйк, які буржуазія однаково поборює всіма законними і незаконними засобами.

Просто — страйк, це той коли він є підтверджений всіми юрійними батьками і про котрий знає і громадянство і роботодавці і влада це рік наперед, що він має початися і до якого всі чорні сили повинні мати час приготуватися, щоб його аломити. Цей страйк, назвемо його "законним", є тому признаний всіми, що він почався аж після ретини контракту заключеного між робітниками і роботодавцями.

"Незаконним" капіталісти, вся буржуазна преса і влада признають той страйк, який стався без вище наведених умов. Тепер якраз маємо такий страйк англійських матросів, що вибухнув "незаконно" в різних портах Англії і її доміній.

Екзекутивна юні англійських матросів цього страйку не по-благословила, а напала, поблагословила знизку капіталістичної заробітної плати матросам. Матроси збунтувалися проти такого рішення екзекутиви і виїхали на страйк. Екзекутива проголосила цей страйк "неофіційним", "незаконним", це під-голосила буржуазна преса і зробила його цілком більшовицьким, "комуністичною провокацією" і т. ін.

Певна річ, що мало вигляді на вигнання такого страйку. Не тому мало вигляді, що буржуазія і юнійні лідери називають його ділом рук комуністів, ні, це робить комуністам багато чести, ширить симпатію до комуністів серед страйкерів, — але мало вигляді на вигнання тому, що той страйк не має одного соціального проводу. В цьому страйку склебили вже самі члени юнійної екзекутиви, вони не є провідниками, але саботажниками.

Не дивлячись на повний саботаж головною екзекутивною страйку англійських матросів, цей страйк поширився по цілому світі, де тільки заходять англійські кораблі. Він вибух в Англії, в Канаді (на англійських кораблях), в Австралії, Африці, Індії. Він адержав пасажирський і тигаровий корабельний рух, спричинив на мільйони доларів шкоди ріжним торговельним компаніям. І це тоді, коли юнійна екзекутива є проти страйку і сама помагає капіталістам вербувати скебів, бо... страйк "незаконний".

Ось чому мали вигляді на вигнання цього страйку. Матроси самі це добре знають і знають, хто цему винен. Цему винні вже не капіталісти... Капіталісти все вірні собі, вони вже боронять свої інтереси "після закону", а цему винні юнійні лідери, адраники робітничі класи.

І матроси сказали не своїм лідерам в очі. Вони сказали це президентові національної юній англійських моряків на мітінгу в Монтреалі 3. вересня, де він пробував перед ними говорити. Майже годину стояв він перед ними, коли вони осмистували його і вивалили адраником. Протвпли його з платформи і самі перевели мітінг, що був скликаний для него.

Цей адраник матросської юній проголосив страйк матросів "незаконним", а матроси на мітінгу показали йому свій закон. Бо закон все за тим, що має силу, і закон встановлюють сильні на свою користь. Свій закон працюючі встановлюють тоді, коли виженуть з між себе всіх адраників, а самі злучаться разом на полі економічної і політичної боротьби і повалять капіталістичну систему. Тоді встановлюють закон працюючих, якому змусять підпорядковуватися нинішніх своїх визискувачів.

"І ЗАДКОМ І ПЕРЕДКОМ ПЕРЕД ПАНОМ ФЕДОРКОМ".

Цим разом танцює "задком і передком" не Гершко перед польськими шляхтичами, але танцює польська шляхта перед світовими банкірами. Танцює і задком і передком, бо злотий летить в долину а провокатори летять в могоду. Червона пропашниця починає тіпати польському шляхто, тому вона танцює.

Недавно вона почала загравати перед сіюїстами, робітнім ріжні уступки, допускати до політичного і економічного життя країни хоч на той час, поки американські банкіри дадуть грошей.

Для європейських капіталістів польська шляхта устроїла маскаррад в дома, правда, не на своїй землі, але на українській, коло Бродів. Устроїла вона там військові маневри — війну "блакитних" з "червоними", на які запросила представників прибалтійських держав, Англії, Франції, Італії, Бельгії, держав малої антанті, а навіть Туреччини, Еспанії і... Португалії.

Ось перед ким польська шляхта затанцювала скоком боком краковяка. А все тільки з метою вилучити в світових капіталістів грошей, бо казна порожня, кругом голод, безробіття, криза і червона небезпека.

А щоб доказати банкірам, що вона вміє боротися з червоними, польська шляхта розділила під Бродами свою армію на дві частини: на "блакитних" і "червоних", червоним дала багато кавалерії і мало техніки, а блакитним мало кавалерії а дуже багато техніки. І поки "блакитні" побивають "червоних" на радість європейських капіталістів, польська шовіністична преса вихваляє беззастовицькість польської армії і радить Бріанові пригладити Чемерберлейнові, що без польської "перемоги" 1920 року вся Європа була-б нині "об'єднаними радянськими республіками".

"Кур'єр Поранни" скалить зуби на адресу Фрунзе і радить польській шляхті вернути польській армії Пільсудського. Потанцювавши перед Європою цього краковяка, польська

шляхта покищо дістала лише від Злучених Держав 10 мільйонів доларів на поправлення свого шербогато злогого. Але дістала вона ці гроші не маневрами під Бродами, але згодою та уступками жидівській буржуазії в нутрі країни. Так що наслідки краковяка під Бродами ще не відомі.

А тіх 10 мільйонів доларів вистарить польським урядом на місяць — два красти. А тоді знову прийдеється перед кимсь з міжнародних капіталістів танцювати і задком і передком. Бачимо, що самий польський шляхті тепер приходить десь маневрувати. Посварилася з Німцями, хотіла показати їм свою силу, Німці перестали приймати польського злогого і шляхти на спіх вислала до Німеччини Корфанто з просьбою заперестати мити війну.

Видно, що самими військовими маскаррадами далеко не за-деш. Міжнародні капіталісти не маскарради потрібні, а вигідні концесії. А що теперішня Польща — це одна велика концесія французького капіталу, тому й нових покущів трудно дістати. Франція-ж злогого не може направити, бо її власний франк котиться в долину.

Робітник.

ЗА ОДИН УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС.

До цього часу не встановлено ще одного українського правопису. Від якого часу на Радянській Україні правдою над цим спеціальна комісія вчених під проводом Народнього Комісаріату Освіти. В половині серпня відбулося в Харкові засідання цієї державної комісії, на якому доклад народній комісар освіти т. Шумський.

В своєму докладі т. Шумський зазначив, що комісія в своїй праці має виходити з сучасної літературної мови, що є синтезом основних народніх діалектів, прийнявши за основу "найголовніші правила української правопису Всеукраїнської Академії Наук", затверджені Наркомосітвом У.С.Р.Р. 1921 р.

Завдання це в інтересах школи й державних установ в звязку з українізацією слід здійснити до 1. січня. Література на українська мова розвинулася вже до такого ступня, що це завдання — встановлення єдності правопису й уніфікації морфології слів, чого вимагає життя, є цілком досяжне.

Засідання ухвалило за бажання запросити до роботи комісії заходньо-українських граматиків і анівців мови як от. В. Гітюка, В. Сімовича, та Ст. Смоль-Стоцького.

О. Синявський зробив доповідь про план роботи комісії.

Комісія має унормувати сучасну літературну українську мову що до правопису форм дієв, відповідно до сучасного державного і суспільного життя. Комісія має уложити правила правопису української літературної мови в найпрактичнішу систему. Праця комісії повинна полягати в підготовці збірника правил українського правопису.

На засіданні вибрано такі підкомісії:

1. Правопис окремих літер;
2. Правопису й нормування флексій;
3. Правопису чужих слів;
4. Пунктуації й н.;
5. Алфавітного словничка чужих слів;
6. Української граматичної термінології;
7. Алфавіту.

Підкомісії зобов'язані закінчити працю до 15. жовтня 1925 року і про свою роботу повідомляти президію комісії. Кожний з членів комісії може брати участь в якій завгодно підкомісії.

Вибрано президію комісії в складі т.т. Шумського, Солоду-ба, Кризького й Синявського.

НАСЛІДКИ ЦЕ ОДНОЇ "СТАБІЛІЗАЦІЇ".

Ще недавно ми були свідками, як лишалася буржуазна Європа "стабілізацією" капіталізму. Гучно, урочисто проголошували, що капіталістичний світ подолав військову руїну й став на шлях здорового розвитку. Але для тих, хто "дигався в корін" було ясно, що стабілізація, збудована на виснаженні пролетаріату, за напружених відносин між капіталістичними державами, коли немає широких ринків збуту, — що така стабілізація є часове явище, що незабаром вона обернеться в затяжну кризу. Так воно й сталося. Німеччина, Англія, Франція на те найкращі докази. В кожній з цих країн сьогодні вже економічна криза в тій чи іншій формі примушує забувати за будь-яку стабілізацію.

На черзі — Італія. До останнього часу вважали, що в Італії все гаразд. Шалено утискаючи робітництво й селянство, погіршуючи умови праці, зменшуючи заробітну платню, фашистський уряд Мусоліні на-че-б то дійшов отієї бажаної стабілізації.

Але така стабілізація не могла тривати довго. За війни Італія наробила багато довгів, так внутрішніх, як і зовнішніх. Крім цього, невражай минулого року примусив італійський уряд купувати хліб за кордоном, та ще по дуже високій ціні. Тільки за перші три місяці 1925 року довів з-за кордону перебільшений вивіз на 2,478 м. лір. Через це ліра (грошева одиниця) почала катастрофічно падати.

Щоб затримати її курс, уряд вживав ріжних заходів. Спочатку закрито біржі, бо вважали, що курс штучно знижують біржовики: потім, збільшено дисконтний відсоток, зоб'язано складено згоду з біржовиками. Але ясно, що всі ці заходи нічого не дали. Вони не могли нічого дати, бо головну причину, що через неї

падала ліра, не усунено.

Тепер залишилося спробувати ще один спосіб, якого жили вже інші держави — не тільки перекожені, але й переможені в світовій війні: Італія звертається до загального сплати і світового лихваря Моргана по позичку в 50 м. доларів.

Можливо, що Морган дасть позичку італійському уряду. Але-ж ми знаємо, на яких умовах взагалі дає він позички. Не "за для прекрасних очей" Мусоліні; навіть не за для міцної фашистської системи розсидиться він на допомогу Італії. Йому треба, щоб солідно забезпечили позичку, дали гарантії, контролю над промисловістю то-що.

А, найголовніше, італійський уряд мусить точно визначити строки, що в них сплатуватиме довги Злученим Державам. Ці довги дорівнюють двом мільярдам доларів. Італія примушена взяти на себе цей тягар, і, кінцем, — Морганова позичка стану італійських фінансів не поліпшить, а погіршить. Особливо, коли додати що Італія винна Англії ще більше, як Злученим Державам, а Англія теж вимагає, щоб Італія сплатувала її довги.

Перед нами ще одна коротенька, але дуже виразна сторінка, що характеризує безвихідне становище після війни, що найкраще спростовує всі марні надії на "стабілізацію" капіталізму.

Кінець-кінцем, навіть не цікаво, чи піде Мусоліні в нову кабалу до американських банкірів, чи не піде. І в тому, і в другому разі становище італійських фінансів погіршає.

Так поводити розвиваються і розвиватимуться ілюзії капіталістів що до стабілізації і наближуватимуться "сутінки" капіталізму.

Товариші! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісті".

ПРО ПАРТІЙНУ ПРЕСУ.

(До дискусії про реорганізацію Компартії Канади.)

Коли про реорганізацію Комуністичної Партії Канади в дискусійних статтях в "Воркері" дещо сказано, то про партійну пресу сказано дуже мало. Коли-ж дещо й сказано, то в такому дусі, що наче-б то українська і фінляндська комуністична преса не виконувала своїх завдань, а навіть стояла на шляху розвитку "Воркерів", забіраючи, від него языкових передплатників та пресовий фонд.

Виходячи з того положення, деякі дискусанти з "Партійного Форуму", домагаючись централізації преси, розуміють її в той спосіб: зібрати всю партійну пресу в одне місце, віддати під одно заряджування, навіть під одно редакторство.

Думаю, що ті, які таке пишуть, не думають, або не мають найменшого поняття про технічні умовини видавання газети, або просто їх жолудок не може стратити існування языкової преси.

Перше-всього, языкова преса мусить видаватися в осередку скучення робітництва і фермерства даної національності. Друге, щоб звести пресу в одне приміщення, треба, щоб партія мала це приміщення і власну друкарню. Вирвавши языкову пресу зі своїх друкарень, з насиджених, як то кажуть, місць і віддати на милость рентгенових друкарень, це значить загнати языкову пресу в могоду. Чи на цему скористала-б партія? Я скажу, що така думка про "централізацію" є цілком мильна і шкідлива. Говорячи про централізацію преси, Комінтерн розуміє централізацію моральну, а не технічну. Це значить, треба мати одну центральну, ідеологічну контролю, яка сліддила-б за тим, щоб партійна преса не збочувала з комуністичного шляху, щоб була все видержаною ідеологічно і тактично.

Траплялося багато разів, що в багатьох комуністичних партіях ріжних країн були такі збочення... Витворювався правий ухил, або "хороба діточої лівизни". Останній ухил, це був троцькізм. В таких випадках якраз важну ролю відігравала преса. Скажемо, якась провінціалізна комуністична газета, чи газета языкової секції попадала під цей ухил і приводила до хаосу, до сварки в партії. Для чего то якраз і потрібна моральна контроля центру над пресою, це й значить, треба централізувати пресу. І її можна так централізувати без ріжних, в якому місті чи дістрікті вона-б не видавалася. Навпаки, комуністична преса повинна бути розкинена по цілій країні. Комуністична Партія Канади значно зросла-б, коли-б вона, крім языкової преси, мала ще хоч по одній комуністичній газеті, скажемо, між мейнерами в Новій Шкотії, і щоб та газета обслуговувала одночасно приморські провінції; так само багато партія виграла-б, коли-б мала під своєю контролею газету серед ріжних і лісовиків на заході Канади; а ще більше виграла-б, коли-б мала газету в англійській мові для фермерів в степових провінціях Канади. І ці газети якраз повинні-б видаватися в отих осередках, населенні яких ооці призначені служити, бо від того залежить їх розвиток.

Зрештою про централізацію преси.

Якою повинна бути комуністична преса.

Тепер треба дещо сказати про якість партійної преси. Якою повинна бути комуністична газета? Комуністична газета може бути двоюкою: чисто теоретичною і загальнопопулярною. Перша розрахована тільки на партійного читача, а друга на масового читача.

Отже, яка газета потрібна тепер Комуністичній Партії Канади? Я кажу, що партії перш всего потрібна газета, розра-

хована на широкого читача. Коли партія не буде мати такої газети, її членство не буде зростати, газета не буде поширюватися, а тим самим вона впаде в тягарем на самих членів, що мусять оподаткуванням самих себе втримувати її при житті.

Комуністична газета, як і кожна інша, як і буржуазна газета, мусить відбивати на своїх шпальтах пекучі теми дня, жити цими темами і разом з ними вмирати. Щоденна газета живе тільки один день, тиждень живе тільки один тиждень. Але це її коротке життя повинно бути цікавим для широких мас. Повинно бути таким цікавим, щоб читач брала нетерплячка за газетою, якщо вона чомусь спізнилася.

Великі комуністичні днівники в Європі ("Роте Фане", "Іманіте", не говорячи вже про радянські газети) поставлені просто на вірзє великих буржуазних газет. З тою тільки ріжницею, що буржуазні газети опираються на платних газетярських спецах-кореспондентах, а комуністична на робітниках, тобто в більшій частині на добровільних кореспондентах. Ці комуністичні газети відбивають на своїх шпальтах не лише партійне, але й загальне життя працюючих мас, навіть спорт (тепер є заснований комуністичний Спортінтерн).

Тому то Комуністичний Інтернаціонал ще пару років тому сказав англійській компартії заперестати видавання комуністичного теоретичного тижневика "Комуніст" і на його місце видавати популярну комуністичну газету, змінивши навіть її назву (тепер "Воркерс Віклі").

Отже треба всіми силами популяризувати комуністичну пресу, зробити її зміст доступним широкому робітничим масам. Треба уникати довгих теоретичних статтів і про комуністичні справи писати зрозумілою масам мовою, уникаючи тяжкої термінології та непотрібної фразеології. Треба в газеті подавати більше життєвих фактів а менше філософії.

Треба звязати пресу з робітництвом ріжних місцевостей, з робітництвом ріжних фабрик та індустрій через робкорство. Комуністична преса повинна виробити ряд робітничих кошиків (дописувачів) по цілій країні у всіх галузях індустрії і широко отворити свої шпальти для цих кореспондентів. Коли робкор з якоїсь місцевости чи фабрики напише до газети, тільки не дискусійну чи теоретичну статтю, але про життя і боротьбу робітництва в даній місцевості, він тим сприяє вже поширенню газети в тій місцевості, чи між робітниками даної фабрики.

Користь з цього буде подвійна: комуністична газета буде мати доступ до безпартійного чи інших партій робітництва і це робітництво, читаючи комуністичну газету, дасть її фінансову піддержку.

Взагалі, по моему треба уникати тяжкого матеріалу в газеті аж до довжених партійних звітів та розпоряджень включно. Це матеріал нечитальний, для непартійних мас нецікавий (та ще питання, чи партійні всі його читають), хіба тільки буржуазна преса вбере з него дещо такого, щоб відтак поборювати цим комуністів.

Як-же з цим бути? Теорія-ж нам потрібна, як потрібні і партійні звіти та розпорядження? Розуміється, що одно й друге потрібне. Для першого, для теорії, є книжка. Хай партійні товариші читають книжку. Коли-б була змога, добре-б видавати партійний теоретичний журнал раз на місяць. Але для цього наша партія ще слаба. Тому партійні члени можуть користуватися журналами, що видаються комуністичними партіями інших країн в англійській та інших мовах.

Всі-ж чисто сухі партійні звіти і розпорядження видавати

окремими об'єктами для партійних відділів чи груп. Розуміється, бувають винятки, що їх треба дати і в газеті, але це винятки.

Валинець.

КОЛЮЧКИ.

Лойд Джордж каже: "Люде питають, чи на-решті, демократія є лише великим блофом?"

Тяжке питання взявся розв'язувати Лойд Джордж. Бо годі доказати, чи то демократія є великим блофом, чи великий блоф є демократією?

"Демократія тепер є перед судом в цілій Європі" — каже Лойд Джордж.

Видно, що тепер європейські суди займаються блофом.

Ліга Націй обговорює тепер справу турецької провінції Мозуля, яка має належати до Англії, бо в ній є нафта і каже, що як справа з Мозулем не буде поладжена, то буде війна.

А циган казав: — У мене є два сини і обидва ворожити — один каже, що буде дощ, а другий каже, що буде погода, і обов'язково котрийсь вгадає.

Консервативний уряд Нової Шкотії оповістив, що він викриє в рахунках департаменту бувшого ліберального уряду недостачу від 4 до 5 тисяч доларів і це вже третій раз за короткий час.

Кількох таких недостач буде викрито після 29. жовтня?

Рік тому назад ліберальний уряд Кінга щось жибонів про скасування канадського сенату. А розв'язуючи парламент, прем'єр Кінг зробив чотири своїх міністри сенаторами.

Небішк канадський ліберальний парламент ухвалив, щоб жінки західної Канади мали при розводі рівне право з мушчинами.

Кажуть, що як до влади прийде консервативний парламент, то ухвалить, щоб тим людям, які розводяться, поли вертали гроші, що здерли з них за шлюб.

Правильно!

"Жиди бояться йти на Україну" — каже "Кенеден Французів" на першій сторінці. Жиди забрали Україну — каже прибулдий горе-редактор на 4-й сторінці.

"Канадський Українець" найшов орієнтацію і не знає, що з нею робити.

Хто дасть пораду, дістане папську булу з конкордатом на кішці.

Лорд Біркенгед промовляв недавно на мітінгу в Бленфорді, в Англії і сказав:

"Де-б ви не стрінули чоловіка, який проповідує московські доктрини, тракуйте його, як свого ворога".

Прочитавши це, я задумався... Не над тим, як я маю трактувати чоловіка з "московськими доктринами", але над самим словом "лорд". Від чого воно, це слово, походить?

Думаю — від лодаря. Аж ні, бачу святе писмо каже, що лорд є також і на небі. А чей-же на небі лодарі не сидять. Земний лорд походить від лорда небесного, думаю.

Лорд на небі, лорд на землі — да святиться і т. д.

Але-ж лорд небесний казав молитися за своїх ворогів, а лорд земний викликає своїх ворогів.

Лорд небесний пішки колись ходив, і тільки на паску їздив на ослі, а земні лорди в каретах та автомобілях їздять.

Лорда небесного росп'яли, а земні лорди других роспинають...

Назва одна, а "доктрини" зовсім інші.

Так і не думався я від чого походить земні лорди. Певно таки від лодарів.

Куркулєнко.